

2. Wanneer de handelsregeling voor bier, door een Lid-Staat vastgesteld met het doel de verschillende in een bepaald gedeelte van de Gemeenschap traditioneel gebrouwen biersoorten te omschrijven en de typische smaak ervan te handhaven, de verhandeling verbiedt van bier waarvan de zuurgraad beneden een bepaald minimum ligt, tenzij het is bereid volgens procédés die in dat gedeelte van de Gemeenschap traditioneel worden toegepast ter verkrijging van zuur bier, is de uitbreiding van dat verbod tot bier dat rechtmatig is geproduceerd en in de handel gebracht in een andere Lid-Staat, aan te merken als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking.
3. De uitbreiding door een Lid-Staat van het verbod, het stamwortgehalte van bier op de voorverpakking of op het daarop aangebrachte etiket te vermelden, tot uit andere Lid-Staten ingevoerde bier, ten gevolge waarvan het etiket waaronder het ingevoerde bier in de uitvoerende Lid-Staat rechtmatig in de handel wordt gebracht, moet worden gewijzigd, is aan te merken als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking, tenzij de koper door bedoelde vermelding, gezien de specifieke aard ervan, in verwarring wordt gebracht.

In zaak 94/82,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de Economische Politierechter in de Arrondissementsrechtbank te Arnhem, in de aldaar dienende strafzaak tegen

DE KIKVORSCH GROOTHANDEL-IMPORT-EXPORT BV,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van de gemeenschapsvoorschriften inzake het vrije verkeer van goederen, teneinde te kunnen beoordeelen of een aantal bepalingen van de Nederlandse Bierverordening van 1976 verenigbaar zijn met de artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

samengesteld als volgt: P. Pescatore, kamerpresident, O. Due en K. Bahlmann, rechters,

advocaat-generaal: G. F. Mancini

griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hof's Statuut-EEG ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

1. Verdachte in de zaak die aan het onderhavige verzoek ten grondslag ligt, De Kikvorsch Groothandel-Import-Export BV (hierna: De Kikvorsch), staat voor de Economische Politie-rechter in de Arrondissementsrechtbank te Arnhem terecht terzake dat hij in 1980 bier, aangeduid als „Berliner Kindl Weiße Bier”, afkomstig uit de Bondsrepubliek Duitsland, in Nederland heeft ingevoerd en in de handel gebracht.

Blijkens het verwijzingsvonnis voldeed dit bier niet aan de eisen gesteld in artikel 6, lid 4, van de Nederlandse Bierversoeding 1976 (Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie van 31. 8. 1976, nr. 36).

De zuurgraad (pH) van het bier bedroeg 3,2 (hoe lager de pH hoe zuurder het bier) en was derhalve lager dan voorgeschreven; in casu was geen sprake van zuur bier in de zin van artikel 1, sub j, van de Bierversoeding, waarvoor geen minimumzuurgraad is voorgeschreven. Voorts wordt De Kikvorsch inbreuk op artikel 7, lid 3, van de Bierversoeding ten laste gelegd, op grond dat op het etiket het stamwortgehalte van het bier was vermeld.

2. Artikel 6, lid 4, van de Bierversoeding bepaalt met betrekking tot de minimumzuurgraad het volgende:

„Met uitzondering van de drank, als bedoeld in artikel 1, onder j, moet de zuurgraad (pH) van de in deze verordening bedoelde dranken hoger zijn dan 3,9.”

In artikel 1, sub j, wordt bedoeld op zogenoemd zuur bier. De in die bepaling vervatte definitie van dit bier wordt weergegeven in de prejudiciële vraag (tweede gedachtenstreepe).

Ingevolge artikel 7, lid 2, van de Bierverordening is het verboden in Nederland bier in de handel te brengen, waarvan het extractgehalte van de stamwort niet binnen één van de in het eerste lid van dit artikel genoemde categorieën is gelegen. Volgens artikel 9, lid 1, sub b, moet de voorverpakking zijn voorzien van het verwijzingskenmerk van de categorie waartoe het bier behoort, bij voorbeeld door de vermelding „Cat. II” voor bier met een extractgehalte van de stamwort van 7 tot en met 9,5. Daarentegen is het ingevolge artikel 7, lid 3, niet toegestaan, het stamwortgehalte zelf op de voorverpakking of op het daarop aangebrachte etiket te vermelden.

4. De Bierverordening is vastgesteld ter uitvoering van een beschikking van het Comité van Ministers van de Benelux van 31 augustus 1973 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen inzake bier (Benelux Publikatieblad 1973/74, blz. 1679 e.v.). Ook het bij deze beschikking behorende Benelux-reglement bevat een verbod om bier met een zuurgraad (pH) van minder dan 3,9 in de handel te brengen, doch verbiedt niet het stamwortgehalte te vermelden.

5. In artikel 14, lid 1, sub b, van de Drink- en Horecawet van 7 december 1964 (S. 386), laatstelijk gewijzigd bij wet van 14 december 1977 (S. 675), is de vermelding van het alcoholgehalte op de verpakking verplicht gesteld voor alcoholhoudende drank die bedrijfsmatig aan particulieren wordt verstrekt voor gebruik elders dan ter plaatse.

6. De Commissie had op 26 juni 1970 bij de Raad een voorstel ingediend voor een richtlijn van de Raad betreffende de aanpassing van de wetgevingen van de Lid-Staten inzake bier (PB C 105 van 1970, blz. 17). Dit voorstel, waarin noch de minimumzuurgraad, noch de vermelding van het stamwortgehalte op de

voorverpakking of op het etiket werd geregeld, is inmiddels ingetrokken.

7. Na ambtshalve de vraag te hebben opgeworpen of bovengenoemde bepalingen verenigbaar zijn met het gemeenschapsrecht, besloot de Economische Politiechter in de Arrondissementsrechtbank te Arnhem de behandeling van de zaak te schorsen en krachtens artikel 177 EEG-Verdrag het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Aangenomen dat een handelsregeling voor bier van een Lid-Staat

— onder bier verstaat:

de drank die wordt verkregen door alcoholische gisting van wort bereid van zetmeel- en suikerhoudende grondstoffen, van hop (met inbegrip van hoppoeder en hopextract) en van drinkwater;

— onder zuur bier verstaat:

de drank, die wordt verkregen:

1. hetzij door spontane gisting met een extractgehalte van de stamwort van ten minste 11 procent Plato, een totale zuurgraad van ten minste 30 milli-equivalenten NaOH per liter en een gehalte aan vluchtige zuren van ten minste 2 milli-equivalenten NaOH per liter en die moet worden bereid uit een wort, waarvan tenminste 30 procent van het totale gewicht van de verwerkte zetmeel- en suikerhoudende grondstoffen uit tarwe bestaat;
2. hetzij door bovengisting en met eenzelfde zuurgraad en extractgehalte van de stamwort als het bier bedoeld onder 1;

- onder voorverpakking verstaat:
  - een van te voren gereed gemaakte en gesloten verpakking met een inhoudsmaat van niet meer dan vijf liter;
- het verbod bevat om bier, niet zijnde zuur bier, in de handel te brengen of te doen brengen, indien de zuurgraad (pH) van het bier 3,9 of lager is;
- het verbod bevat om bier in de handel te brengen of te doen brengen, indien op de voorverpakking van het bier of op het daarop voorkomende etiket, het stamwortgehalte van het bier is vermeld,

is dan het toepassen van één of beide verbodsbepalingen op bier dat is ingevoerd vanuit een andere Lid-Staat waar het rechtmatig is geproduceerd en in de handel gebracht aan te merken als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbepaling, voor zover de verhandeling van het bier daarvoor wordt belemmerd of belet?"

8. Het verwijzingsvonnis van de Economische Politierechter in de Arrondissementsrechtbank te Arnhem is op 22 maart 1982 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door de vennootschap De Kikvorsch, vertegenwoordigd door W. Aarts, advocaat te Nijmegen, de Nederlandse Regering, vertegenwoordigd door F. Italianer, secretaris-generaal bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, als gemachtigde, en de Commissie, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur R. Wägenbauer als gemachtigde, bijgestaan door Th. van Rijn, lid van haar juridische dienst.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. Het heeft evenwel de Commissie uitgenodigd, vóór de terechtzitting schriftelijk mede te delen of in de wettelijke regelingen van de andere Lid-Statens bepalingen voorkomen van vergelijkbare strekking als de litigieuze Nederlandse bepalingen.

Voorts heeft het Hof de Commissie en de Nederlandse regering verzocht, zich ter terechtzitting te doen vergezellen door een deskundige op het gebied van de bierproductie.

Bij beschikking van 17 november 1982 heeft het Hof krachtens artikel 95, paragrafen 1 en 2, van het Reglement voor de procesvoering besloten de zaak naar de Tweede kamer te verwijzen.

II — Schriftelijke opmerkingen, ingediend krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG

A — *Opmerkingen van De Kikvorsch*

Met een beroep op de arresten van het Hof van 20 februari 1979 (zaak 120/78, Rewe, Jurispr. 1979, blz. 649), 26 juni 1980 (zaak 788/79, Gilli en Andres, Jurispr. 1980, blz. 2071) en 19 februari 1981 (zaak 130/80, Kelderman, Jurispr. 1981, blz. 527) betoogt De Kikvorsch dat de verbodsbepalingen van artikel 6, lid 4, en artikel 7, lid 3, van de Nederlandse Bierverordening de intracommunautaire handel al dan niet direct, daadwerkelijk of potentieel kunnen belemmeren.

Genoemde bepalingen plaatsen de producent van „Berliner Kindl Weiße Bier” voor de keuze, ofwel de export van zijn produkt naar Nederland te staken, ofwel

zijn brouwprocédé en etikettering aan de Nederlandse voorschriften aan te passen. Aanpassing van het brouwprocédé zou erop neerkomen dat het karakter van het bier een dusdanige verandering ondergaat, dat geen sprake is van „Berliner Kindl Weiße Bier”.

Volgens De Kikvorsch is de bepaling inzake de zuurgraad niet gerechtvaardigd om dringende redenen van volksgezondheid.

De Kikvorsch betoogt daartoe dat de heer Teeuwen, als jurist verbonden aan het Produktschap voor Bier, als getuigedkundige voor de verwijzende rechter heeft verklaard, dat de zuurgraad bepalend is voor een goede conservering van bier en dat de vaststelling van de minimumzuurgraad op 3,9 op overwegingen van consumentenbescherming en volksgezondheid berust. Voormelde deskundige heeft zijn stellingen echter niet geadstrueerd, nu hij niet heeft aange-toond waarom een minimumzuurgraad van 3,9 technisch noodzakelijk is om de houdbaarheid van het bier te waarborgen.

Een andere deskundige, de heer Kok, medewerker van de stafafdeling Internationale Zaken van het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, heeft de verklaring van de heer Teeuwen overigens tegengesproken en verklaard, dat overwegingen van bescherming van de volksgezondheid geen rol hebben gespeeld bij de vaststelling van de zuurgraad. De heer Kok heeft voorts verklaard dat in het Benelux-reglement, waarop de Bierverordening is gebaseerd, de minimum-zuurgraad voor bier is vastgesteld op de grondslag van het traditioneel gangbare bier in de Benelux.

De Kikvorsch leidt hieruit af dat bij de redactie van de Bierverordening eenvoudig niet is gedacht aan de mogelijkheid

van bier met een lagere zuurgraad dan 3,9.

De Kikvorsch voert voorts aan dat het „Berliner Kindl Weiße Bier” een sinds jaar en dag in de Bondsrepubliek en daarbuiten verkrijgbaar gerenommeerd traditioneel gebrouwen bier is, geproduceerd volgens alle regelen van een lange Duitse bierbrouwkunst, en dat haar nooit is gebleken van klachten over de houdbaarheid of andere klachten die de gezondheid betreffen.

Met betrekking tot het verbod om het stamwortgehalte te vermelden, merkt De Kikvorsch op dat de woorden „stamwortgehalte” en „alcohol”, evenals de Duitse termen „Stammwürze” en „Alkohol”, taalkundig sterk van elkaar verschillen en volstrekt geen onderlinge gelijkenis vertonen, noch wat de schrijfwijze noch wat de klank betreft.

Het ware een grove onderschatting van het publiek, te menen dat dit het stamwortgehalte zou verwarren met het alcoholgehalte, ook al zal het grote publiek onvoldoende vertrouwd zijn met het brouwproces om de precieze betekenis van het woord „stamwort” te kennen. De Kikvorsch ziet niet in dat het verbod om het stamwortgehalte op het etiket te vermelden, wordt ingegeven door dermate dringende redenen van consumentenbescherming dat hierdoor een inbreuk op het vrije verkeer van goederen gerechtvaardigd is.

Concluderend geeft De Kikvorsch het Hof in overweging, de prejudiciële vraag te beantwoorden als volgt:

„Het toepassen van een of beide verbodsbepalingen van artikel 6, lid 4, en/of artikel 7, lid 3, van de Bierverordening 1976, op bier dat is ingevoerd vanuit een andere Lid-Staat, waar het rechtmatig is

geproduceerd en in de handel gebracht, is aan te merken als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbeperking, voorzover de verhandeling van het bier daardoor wordt belemmerd of belet.”

B — Opmerkingen van de Nederlandse regering

De Nederlandse regering merkt met betrekking tot het voorschrift inzake de zuurgraad in artikel 6, lid 4, van de Bierverordening op, dat de vaststelling van de minimumzuurgraad in het reglement van het Comité van Ministers van de Benelux, waarop de Nederlandse Bierverordening is gebaseerd, aan de hand van een traditionele opvatting van de smaak is geschied.

Het in artikel 7, lid 3, van de Bierverordening vervatte verbod om het stamwortgehalte te vermelden, is overgenomen uit de vroegere „Verordening verbod vermelding stamwortgehalte van bier” van 1964. Dit verbod is destijds in het leven geroepen omdat in Nederland vermelding van het alcoholgehalte verplicht is. De Nederlandse regering citeert in dit verband de volgende passage uit het jaarverslag over 1964 van het Produktschap voor Bier: „De vermelding (van het stamwortgehalte) was niet verplicht, maar evenmin verboden. Het bestuur van het Produktschap meende dat een dergelijke vermelding afbreuk doet aan het voorschrift inzake de vermelding van het alcoholpercentage. Immers, als gevolg hiervan ontstaat verwarring, omdat de consument voor wie het stamwortgehalte een volkomen onbekend begrip is, veronderstelt te maken te hebben met een bier van een hoger percentage en daardoor kwalitatief een beter produkt. De eerlijkheid in de handel wordt hiermee even-

min gediend. Bij nader onderzoek bleek dat de praktijk had aangetoond dat zelfs de vermelding van beide gehalten op het flesetiket de verwarring bij het publiek niet vermocht weg te nemen. Teneinde de eerlijkheid in de handel te dienen en verwarring te voorkomen — deze verwarring werd versterkt doordat bij het ingevoerde bier het stamwortgehalte veelal op het etiket was vermeld — besloot het bestuur van het Produktschap een ontwerp-verordening te doen voorbereiden, die de vermelding van het stamwortgehalte verbood. (. . .) De kwaliteit van bier berust op koolzuurgehalte, zuurtegraad, gistingsaroma, hoparoma en — bitterheid, alsmede alcoholgehalte. De eerste vier eigenschappen hebben in het geheel niets uitstaande met het stamwortgehalte, terwijl het alcoholgehalte slechts zijdelings in verband staat met het stamwortgehalte.”

De Nederlandse regering concludeert hieruit dat het Produktschap het verbod om het stamwortgehalte van bier te vermelden, op overwegingen van consumentenbescherming en -voorlichting heeft gebaseerd.

C — Opmerkingen van de Commissie

De Commissie merkt met betrekking tot het voorschrift inzake de zuurgraad in artikel 6, lid 4, van de Bierverordening op, dat volgens de verklaring van de heer Kok voor de verwijzende rechter bij de vaststelling van de zuurgraad is uitgegaan van het traditioneel gangbare bier in de Benelux; de bescherming van de volksgezondheid zou daarbij geen rol hebben gespeeld.

Volgens de Commissie wordt deze verklaring grotendeels bevestigd in een aan de verwijzende rechter overgelegde brief

van de directeur van het Instituut CIVO-analyse TNO, luidende als volgt:

„U verzocht mij nader in te gaan op de ratio van het noemen van een pH van 3,9 in artikel 6, lid 4, van de Bierverordening van 1976.

Bieren kunnen worden bereid volgens alcoholische gisting met behulp van gisten en volgens gemengd zure gisting. De eerste werkwijze vindt plaats in Nederland en leidt tot de gebruikelijke biertypen. In België en Duitsland kent men evenwel gistingen met mengsels van gisten en melkzuurbacteriën (gemengd zure gisting) waarbij naast de alcohol aanzienlijke hoeveelheden melkzuur ontstaan. Dit leidt tot bieren als lambiek en gueuze in België en tot onder meer Weissbiere en Weizenbiere in Duitsland.

Het vermelden van een pH van 3,9 in artikel 6 van de Bierverordening heeft enerzijds de ratio van handhaven van het juiste biertype, hetgeen geschiedt door met zo zuiver mogelijke gisten te werken. Op deze wijze kan worden vermeden dat een te sterke zuurvorming ontstaat, hetgeen niet in overeenstemming is met het gewenste biertype. Tevens wordt op deze wijze een bescherming ingebouwd tegen de mogelijkheid van bederf, hetgeen ook tot pH-waarden van minder dan 3,9 kan leiden.

...

Uit het voorgaande volgt dat het betrokken voorschrift niet noodzakelijk is te achten uit hoofde van de bescherming van de volksgezondheid of met het oog op de bescherming van de consument. Het heeft hoofdzakelijk de handhaving van de traditionele biertypen in de Benelux ten doel.

De Commissie wijst er voorts op dat het Bierbesluit 1965 (S. 93), dat in Neder-

land van kracht was tot de inwerkingtreding van de Bierverordening 1976, een zuurgraad van minder dan 3,9 toestond, mits uit de aanduiding van de drank bleek dat het geen gewoon bier in de zin van artikel 1 van het Bierbesluit betrof.

De Commissie wijst erop dat zuur bier, waarop artikel 6, lid 4, niet van toepassing is, ingevolge artikel 9, lid 4, van de Bierverordening moet worden aangeduid met een der benamingen „gueuze”, „gueuze lambic” of „lambic”. Dit wijst erop dat de omschrijving van zuur bier is ontleend aan een traditioneel Belgisch bier.

De Commissie herinnert eraan dat de directeur van het Instituut CIVO-analyse TNO de Duitse Weissbiere en Weizenbiere tot dezelfde typen rekent als gueuze- en lambicbier, en dat de heer Teeuwen als getuige-deskundige voor de nationale rechter heeft bevestigd, dat „Berliner Kindl Weiße Bier” een zuur bier is. Volgens laatstgenoemde zou een nadere analyse moeten uitwijzen of de lagere zuurgraad gevolgen heeft voor de conservering van dit bier.

Voor het overige wordt niet betwist dat het onderhavige bier een traditioneel Duits produkt is dat reeds lang in Duitsland in de handel is. De wettelijke regeling van dit land, waar de bierproductie op een zeer oude traditie berust, bevat geen voorschriften omtrent de zuurgraad. Klaarblijkelijk wordt een dergelijke bepaling daar voor een goede conservering van het bier niet noodzakelijk geacht. Overigens is het in het algemeen zo, dat bier beter houdbaar is naarmate het zuurder en dus de zuurgraad lager is.

Concluderend is de Commissie van mening, dat de bepaling inzake de zuurgraad, althans voor wat betreft ingevoerd bier, niet noodzakelijk is uit hoofde van dwingende eisen van consumentenbe-

scherming, noch gerechtvaardigd uit hoofde van de bescherming van de volksgezondheid. Het verbod om uit andere Lid-Staten ingevoerd bier dat niet aan dit voorschrift voldoet, in Nederland in de handel te brengen, vormt derhalve een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbepanking.

Met betrekking tot het in artikel 7, lid 3, van de Bierverordening vervatte verbod om het stamwortgehalte te vermelden, merkt de Commissie op dat de consument zeer wel in staat is onderscheid te maken tussen het alcoholgehalte en het stamwortgehalte, zeker indien beide zijn vermeld. Hoewel het begrip stamwortgehalte voor de Nederlandse consument geen bekend begrip zal zijn, kan daaruit niet worden geconcludeerd dat de consument bier met een dergelijke aanduiding zal aanzien voor bier met een bepaald (hoger) alcoholpercentage of voor een kwalitatief beter produkt. Het verbod om uit andere Lid-Staten ingevoerd bier in Nederland in de handel te brengen indien het stamwortgehalte ervan op de vervoerpackking of op het daarop aangebrachte etiket staat vermeld, dient derhalve te worden aangemerkt als een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbepanking.

De Commissie geeft het Hof in overweging, de door de verwijzende rechter gestelde vraag als volgt te beantwoorden:

„Het begrip ‚maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbepankingen’ in artikel 30 EEG-Verdrag is aldus te verstaan, dat daaronder valt het toepassen op bier dat is ingevoerd uit een andere Lid-Staat, waar het rechtmatig is geproduceerd en in de handel gebracht, van een in de wettelijke regeling van een Lid-Staat neergelegd verbod om bier in

de handel te brengen of te doen brengen indien:

- a) de zuurgraad (pH) van het bier, niet zijnde zuur bier, 3,9 of lager is en/of
- b) op de voorverpakking van het bier of op het daarop voorkomende etiket het stamwortgehalte van het bier is vermeld.”

III — Mondelinge behandeling

Verdachte in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door W. Aerts, de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door J. W. de Zwaan als gemachtigde, bijgestaan door G. Derdelinckx als deskundige, de Franse regering, vertegenwoordigd door A. Carnelutti als gemachtigde, bijgestaan door M. Hulaud als deskundige, en de Commissie, vertegenwoordigd door A. Haagsma, lid van de juridische dienst van de Commissie, hebben ter terechtzitting van 20 januari 1983 mondelinge opmerkingen gemaakt en de door het Hof gestelde vragen beantwoord.

De Nederlandse regering heeft bij deze gelegenheid bevestigd, dat de bepalingen van de Bierverordening inzake de zuurgraad ten doel hebben, de verschillende in de Benelux-landen traditioneel gebrouwen biertypes te omschrijven, en dat overwegingen van bescherming van de volksgezondheid of van de consument geen rol hebben gespeeld bij de vaststelling van de zuurgraad.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 10 februari 1983 conclusie genomen.

In rechte

- 1 Bij vonnis van 28 december 1981, ingekomen ten Hove op 22 maart 1982, heeft de Economische Politierichter in de Arrondissementsrechtbank te Arnhem krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van artikel 30 EEG-Verdrag, ter beoordeling van de verenigbaarheid met het gemeenschapsrecht van een aantal bepalingen van de door het Produktschap voor Bier vastgestelde Bierverordening 1976 (Verordeningblad Bedrijfsorganisatie van 31 augustus 1976).

- 2 De vraag is gerezen in het kader van een strafvervolgning tegen een bierimporteur, die terechtstaat ter zake van het in de handel brengen in Nederland van uit de Bondsrepubliek Duitsland ingevoerd bier, aangeduid als „Berliner Kindl Weiße Bier”, waarvan de zuurgraad (pH) lager was dan het in artikel 6, lid 4, van de Bierverordening voorgeschreven minimum, dat niet was bereid volgens het in artikel 1, sub j, voorgeschreven procédé ter verkrijging van zogenoemd „zuur” bier, en waarvan het etiket, in strijd met artikel 7, lid 3, van de Bierverordening, het stamwortgehalte vermeldde.

- 3 Met betrekking tot de bepalingen inzake de zuurgraad blijkt uit het dossier, zoals ter terechtzitting voor het Hof aangevuld, dat de Bierverordening is vastgesteld ter uitvoering van de beschikking van het Comité van Ministers van de Benelux van 31 augustus 1973 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen inzake bier (Benelux Publikatieblad 1973/74, blz. 1680, e.v.), en dat de desbetreffende bepalingen van het bij die beschikking behorende reglement beogen, de verschillende in de Benelux-landen traditioneel gebrouwen biersoorten te omschrijven en de karakteristieke smaak ervan te handhaven.

- 4 Het verbod om het stamwortgehalte van bier op de voorverpakking of het daarop aangebrachte etiket te vermelden, is overgenomen uit de „Verordening verbod vermelding stamwortgehalte van bier” van 1964. Het hangt samen met de in artikel 14, lid 1, sub b, van de Drink- en Horecawet van 7 december 1964 (S. 386) vervatte verplichting, het alcoholgehalte op de ver-

pakking te vermelden. Blijkens het dossier heeft het Produktschap verwarring tussen deze vermeldingen, die in Nederland gewoonlijk beide worden uitgedrukt in een percentage, willen vermijden.

- 5 Onder deze omstandigheden heeft de Economische Politierichter het Hof een vraag gesteld die in hoofdzaak ertoe strekt te vernemen, of de uitbreiding van nationale verboden van de hiervoor omschreven aard tot bier dat is ingevoerd uit een andere Lid-Staat, waar het rechtmatig is geproduceerd en in de handel gebracht, moet worden aangemerkt als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbeperking.
- 6 Alvorens de gestelde vraag te beantwoorden, moet erop worden gewezen dat, gelijk het Hof sinds het arrest van 20 februari 1979 (zaak 120/78, REWE, Jurispr. 1979, blz. 649) herhaaldelijk heeft verklaard, bij gebreke van een gemeenschappelijke regeling inzake de produktie en de verhandeling van de betrokken produkten, belemmeringen van het vrije intracommunautaire verkeer als gevolg van dispariteiten van de nationale wettelijke regelingen moeten worden aanvaard, voor zover de betrokken regeling, die zonder onderscheid van toepassing is op nationale en ingevoerde produkten, haar rechtvaardiging vindt in dwingende eisen verband houdende met, onder meer, de eerlijkheid van de handelstransacties en de bescherming van de consument.
- 7 Bijgevolg moet worden onderzocht, of de uitbreiding tot ingevoerde produkten van nationale bepalingen als in casu aan de orde, het vrije verkeer van goederen tussen de Lid-Staten kan belemmeren en zo ja, in hoeverre dergelijke belemmeringen worden gerechtvaardigd door de overwegingen van algemeen belang, waarop de betrokken nationale bepalingen berusten. Daartoe moeten de twee verbodsvormen die in casu aan de orde zijn, afzonderlijk worden onderzocht.
- 8 Indien een nationale regeling die de verhandeling verbiedt van bier dat niet voldoet aan de voorwaarden inzake de zuurgraad, ook wordt toegepast op ingevoerd bier, dan verhindert dit dat in andere Lid-Staten rechtmatig geproduceerd en in de handel gebracht bier in de betrokken Lid-Staat in de handel

wordt gebracht. Deze belemmering van het vrije verkeer van goederen tussen de Lid-Staten kan niet worden gerechtvaardigd door het streven, de verschillende in een bepaald gedeelte van de Gemeenschap traditioneel gebrouwen biertypes te omschrijven en de karakteristieke smaak ervan te handhaven. Bovendien pleit geen overweging betreffende de bescherming van de binnenlandse consument, voor een regeling die deze belet, kennis te maken met bier dat is gebrouwen volgens een afwijkend procédé van een andere Lid-Staat en waarvan het etiket duidelijk vermeldt dat het afkomstig is uit die andere Lid-Staat.

- 9 Op dit onderdeel van de prejudiciële vraag moet derhalve worden geantwoord, dat wanneer de handelsregeling voor bier, door een Lid-Staat vastgesteld met het doel de verschillende in een bepaald gedeelte van de Gemeenschap traditioneel gebrouwen biersoorten te omschrijven en de typische smaak ervan te handhaven, de verhandeling verbiedt van bier waarvan de zuurgraad beneden een bepaald minimum ligt, tenzij het is bereid volgens procédés die in dat gedeelte van de Gemeenschap traditioneel worden toegepast ter verkrijging van zuur bier, de uitbreiding van dat verbod tot bier dat rechtmatig is geproduceerd en in de handel gebracht in een andere Lid-Staat, is aan te merken als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking.

- 10 Indien een verbod om op de verpakking van een produkt bepaalde gegevens te vermelden, ook wordt toegepast op ingevoerde produkten, wordt de invoer in de betrokken Lid-Staat van uit andere Lid-Staten afkomstige produkten daardoor weliswaar niet volledig uitgesloten, doch wordt niettemin de verhandeling van die produkten moeilijker of duurder gemaakt, doordat het etiket waaronder het produkt in de Lid-Staat waar het wordt geproduceerd, rechtmatig in de handel wordt gebracht, moet worden gewijzigd.

- 11 Artikel 30 EEG-Verdrag belet geenszins, dat een Lid-Staat zijn consumenten beschermt tegen een etikettering waardoor de koper in verwarring wordt gebracht. Die bescherming is zelfs voorgeschreven in artikel 2, lid 1, van richtlijn nr. 79/112 van de Raad van 18 december 1978 betreffende de onderlinge

aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten inzake etikettering en presentatie van levensmiddelen bestemd voor de eindverbruiker alsmede inzake de daarvoor gemaakte reclame (PB L 33 van 1979, blz. 1).

- 12 Deze bescherming van de eindverbruikers kan ook een verbod omvatten om op een produkt bepaalde gegevens te vermelden, vooral wanneer de gegevens door de verbruiker kunnen worden verward met andere in de nationale regeling voorgeschreven gegevens. Om dit verbod evenwel te kunnen toepassen op produkten afkomstig uit een andere Lid-Staat, ten gevolge waarvan de oorspronkelijke etikettering van die produkten moet worden gewijzigd, is nodig dat de etikettering daadwerkelijk de verwarring sticht die de betrokken regeling beoogt uit te sluiten. Het staat aan de nationale rechter te beoordelen of er feitelijk inderdaad een dergelijk gevaar voor verwarring bestaat.

- 13 Het laatste onderdeel van de prejudiciële vraag moet derhalve aldus worden beantwoord, dat wanneer een Lid-Staat het verbod om het stamwortgehalte van bier op de voorverpakking of op het daarop aangebrachte etiket te vermelden, ook toepast op uit andere Lid-Staten ingevoerd bier, ten gevolge waarvan het etiket waaronder het ingevoerde bier in de uitvoerende Lid-Staat rechtmatig in de handel wordt gebracht, moet worden gewijzigd, dit is aan te merken als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking, tenzij de koper door bedoelde vermelding, gezien de specifieke aard ervan, in verwarring wordt gebracht.

Kosten

De kosten door de regering van de Franse Republiek, de regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

uitspraak doende op de door de Economische Politierechter in de Arrondissementsrechtbank te Arnhem bij vonnis van 28 december 1981 gestelde vragen, verklaart voor recht:

1. Wanneer de handelsregeling voor bier, door een Lid-Staat vastgesteld met het doel de verschillende in een bepaald gedeelte van de Gemeenschap traditioneel gebrouwen biersoorten te omschrijven en de typische smaak ervan te handhaven, de verhandeling verbiedt van bier waarvan de zuurgraad beneden een bepaald minimum ligt, tenzij het is bereid volgens procédés die in dat gedeelte van de Gemeenschap traditioneel worden toegepast ter verkrijging van zuur bier, is de uitbreiding van dat verbod tot bier dat rechtmatig is geproduceerd en in de handel gebracht in een andere Lid-Staat, aan te merken als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking.
2. Indien bedoelde regeling het verbod omvat, het stamwortgehalte van bier op de voorverpakking of op het daarop aangebrachte etiket te vermelden, en dat verbod ook wordt toegepast op uit andere Lid-Staten ingevoerd bier, ten gevolge waarvan het etiket waaronder het ingevoerde bier in de uitvoerende Lid-Staat rechtmatig in de handel wordt gebracht, moet worden gewijzigd, is dit aan te merken als een bij artikel 30 EEG-Verdrag verboden maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking, tenzij de koper door bedoelde vermelding, gezien de specifieke aard ervan, in verwarring wordt gebracht.

Pescatore

Due

Bahlmann

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 17 maart 1983.

De griffier
voor deze

H. A. Rühl

Hoofdadministrateur

De president van de Tweede kamer

P. Pescatore